

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף אמנויות

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

קיץ תשפ"ה 2025

מספר שאלון 056283

תקשורת – תכנית לימודים לחטיבה עליונה

("תקשורת ודמוקרטיה", "תקשורת ותרבות")

משך הבחינה: שלוש שעות (180 דקות). בנוסף 15 דק' שידור אנסיין/קטע לא מוכר.

תוספת זמן: ארבעים (40) דקות.

מבנה הבחינה ומפתח הערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים:

פרק ראשון – אנסיין משודר – קטע לא מוכר "תקשורת ודמוקרטיה"

ענו על שתיים (2) מתוך ארבע (4) השאלות (4-1). 20 נקודות לשאלה. סה"כ 40 נקודות לפרק.

פרק שני - תקשורת ו"תרבות"

ענו על שאלה אחת (1) מהשאלות (6-5). סה"כ 20 נקודות לפרק.

פרק שלישי- שאלות עמ"ר ("תקשורת ודמוקרטיה")

ענו על שאלה אחת (1) מהשאלות (8-7). סה"כ 20 נקודות לפרק.

פרק רביעי -שאלות ידע קצרות

ענו על ארבע (4) מהשאלות (16-9). 5 נקודות לשאלה, סה"כ 20 נקודות לפרק.

הוראות מיוחדות:

בפרק הראשון משודר קטע אנסיין. עקבו אחר הנחיות הבוחן.

1. צפייה ראשונה - צפו בקטע.

2. עיינו בשאלות בפרק הראשון.

מומלץ בשלב זה לבחור שאלות ולכתוב הערות ודוגמאות.

3. צפייה שנייה – רישמו בנקודות הדגשים וליישם אותם בדוגמאות מהטקסט המשודר.

בכל שאלה הציגו בפירוט את הידע במושגים וליישם אותם בדוגמאות מהטקסט המשודר.

המבחן כתוב בלשון רבים זכר אך הוא מיועד לבנות ולבנים כאחד!

בהצלחה!

פרק ראשון – אנסין משודר – "תקשורת ודמוקרטיה"

ענו על **שתיים** (2) מתוך ארבע (4) השאלות (4-1). 20 נקודות לשאלה. סה"כ 40 נקודות לפרק.

צפו בקטע האנסין שלפניכם (רצ"ב קישור):

https://drive.google.com/file/d/1M95VWJap_d6z1_0ash6FKGqIhCXwKE2/view?usp=sharing

רקע:

"הותר לפרסום" הינו סרט תיעודי שנעשה ב"ערוץ 11". הסרט מתאר את המגישים, הכתבים, הצלמים, המפיקים יחד עם כל עובדי "כאן חדשות", נאבקים להמשיך ולמלא את תפקידם. ברקע מתערבבים הטראומה והאבל המשותף, במלחמת "חרבות ברזל".

(האנסין המשודר הינו אוסף של קטעים מתוך סרט באורך כשעה אחת ששודר באוקטובר 2024)

שאלה 1:

בקטעים בהם צפיתם רואים את חדרי החדשות השונים מדווחים בשעות שונות ובימים שונים על אירועי המלחמה.

"כמעט שבועיים אנחנו בתוך הלופ הזה, הצונאמי המטורף הזה... הרבה מאוד שעות שידור..."

א. הסבירו מהי "תיאוריית סדר היום". בתשובתכם התייחסו לשלושת (3) "סדרי היום" הקיימים. הסבירו והדגימו מהו "סדר היום" הבא לידי ביטוי בקטע האנסין בו צפיתם. (10 נק')

ב. הסבירו מהי תיאוריית ה"מסגור". בתשובתכם התייחסו לשני (2) סוגי "מסגור" קיימים. הסבירו מהו סוג ה"מסגור" הבא לידי ביטוי בקטע האנסין בו צפיתם. (10 נק')

שאלה 2:

בקטע הנצפה רואים את מיכל רבינוביץ, הכתבת, מתרגשת ואומרת: "קשה לי להסתיר את זה. אני בוכה המון, אני בוכה בשידור..."

א. כדי שעיתונאי ימלא את המצופה ממנו בחברה דמוקרטית חשוב שישמור על "אידיאל האובייקטיביות".

צינו והסבירו שניים (2) מהמשימות של "אידיאל האובייקטיביות".

הסבירו והדגימו כיצד אחת ממשמיות "אידיאל האובייקטיביות" באה לידי ביטוי בקטע האנסין בו צפיתם. (10 נק')

המשך בעמוד הבא:

ב. גלטונג ורוגה קבעו **קריטריונים** שעוזרים לעיתונאי בעבודתו העיתונאית.

ציינו והסבירו שניים (2) מה**קריטריונים** אותם קבעו גלטונג ורוגה.

הדגימו אחד מה**קריטריונים** הבא לידי ביטוי בקטע האנסיין בו צפיתם. (10 נק')

שאלה 3:

באחד מקטעי הצפייה שראיתם, איציק זוארץ, הכתב, מדווח מהשטח ומתאר בזמן אמת את המתרחש: "האזעקה שנשמעת בדקות האחרונות, ביישוב נתיב העשרה..."

א. ציינו והסבירו מיהו **הגוף בישראל** המאשר פרסום מסוג זה, למרות המידע הרגיש המתואר בו.

הסבירו את **הקושי** בפעילותו של גוף זה כפי שמתואר בקטע האנסיין בו צפיתם. (10 נק')

ב. קיימים מספר "דגמי ממשל" המתארים את הקשר בין שלטון לתקשורת.

ציינו והסבירו אחד מ"דגמי ממשל" הקיימים.

הסבירו איזה מ"דגמי הממשל" יכול לאפשר שידור מידע כפי שמתואר בקטע האנסיין בו צפיתם. (10 נק')

שאלה 4:

הכתב המדיני, סולימן מאסוודה, מספר: "יש היום קבינט מלחמה (ועדה המוקמת על ידי ממשלה בזמן מלחמה כדי לנהל את המלחמה בצורה יעילה ואפקטיבית) **שהולכים לדבר בו על הצעה מצרית לשחרור חטופים. אז צריך לבדוק מתי מתכנסים ומה על סדר היום וכו'."**

א. ציינו והסבירו **שניים** (2) מסוגי ה"מקורות העיתונאיים" שבהם יכול עיתונאי להיעזר בעבודתו.

ציינו והדגימו מהו סוג "מקור המידע" הבא לידי ביטוי בקטע האנסיין בו צפיתם. (10 נק')

ב. הסבירו מהי "פירמידת הקהל". בתשובתכם התייחסו לשניים (2) מסוגי ה"קהלים" כפי שמתוארים ב"פירמידת הקהל".

הדגימו את אחד מסוגי ה"קהלים" האפשרי הבא לידי ביטוי בקטע האנסיין בו צפיתם,

נמקו תשובתכם. (10 נק')

המשך בעמוד הבא:

פרק שני - "תרבות"

ענו על שאלה אחת (1) מהשאלות (5-6). סה"כ 20 נקודות לפרק.

שאלה 5:

לקראת תחילת שידורי עונה חדשה של תוכנית הריאליטי "הכוכב הבא" פורסם פרומו חגיגי. בקדימון משולב קטע ארכיון המציג מפגינים הקוראים "להחרים את ישראל" ומציג את נציגת ישראל על במת האירוויזיון כשברקע נשמעות קריאות בוז.

השופטים מדגישים כי המועמד הנבחר צריך להיות מישהו שמספר את הסיפור שלנו בשיר. "אנחנו הרבה יותר חדורי מטרה", "חדורי מוטיבציה", "להראות להם". השופטת, שירי מיימון: "באירוויזיון לא קוראים לנו בשמות הפרטיים שלנו, קוראים לנו Israel" כשעל המסך מופיעה הכתובית: "מי יעמוד שם בשביל כלנו?". בעיצוב הפרומו בלטו צבעי הלאום הישראלי ומועמד עטוף בדגל ישראל.

פרומו זה מצטרף לסיקור התקשורתי של רשימה ארוכה של התקפות אנטישמיות ברחבי אירופה בשנה האחרונה, למשל סיקור הפגיעה באוהדי מכבי תל אביב בנובמבר 2024 באמסטרדם, שזכה לביטוי "פוגרום אמסטרדם".

(מקור: פרומו ה"כוכב הבא" נובמבר 2024, שידורי "קשת")

א. הסבירו מהו מיתוס?

הסבירו והדגימו כיצד ניתן להבין את הדגשת הזהות הלאומית בפרומו של תוכנית הריאליטי "הכוכב הבא" דרך המושג "מיתוס".

הדגימו באמצעות דוגמאות מפתח השאלה. (10 נק')

ב. הסבירו מהי "השערת העולם האכזר", אותה ניסחו החוקרים גרבנר וגרוס.

הסבירו והדגימו כיצד גישה זו יכולה להצביע על האופן בו התקשורת מטפחת תפיסה של פחד בקרב הצופים, בהקשר של האירוע המופיע בפתח השאלה.

נמקו תשובתכם. (10 נק')

המשך בעמוד הבא:

שאלה 6:

בשנה האחרונה, ניתן לראות ברחבי הארץ תופעה תרבותית רחבת היקף של סטיקרים המנציחים את פניהם של הנופלים והנרצחים במלחמת "חרבות הברזל". מדובר בסטיקרים הנושאים "משפט מצחיק או מסר רב-משמעות, ציטוט משיר או ביטוי לאהבה וגעגוע", כמו למשל: "תחייכו זה ממכר", זיו פרנקל ז"ל, "אני אולי לא מושלמת אבל בטוחה בדרכי", שקד חבני ז"ל. כפי שאחת מחוקרות התופעה מסבירה: "זו דרך של אנשים להראות שמהו מהנופל דבק בהם. החלל שלנו הולך איתנו". רבבות מדביקים אותם ברחובות, כדי, "לזכור ולהזכיר את החיים הרבים שאבדו".

הסטיקרים הפכו למיני-אנדרטאות ספונטניות, המאפשרות ביטוי אישי ואינטימי של השכול הקולקטיבי. כפי שמציניים חוקרי התרבות: "מתוך הרצון לא לתת לאנשים לשכוח, ולא להשאיר את המתים שלנו מאחור", הם מהווים כביכול חלק מ"המופע הלאומי" של ההנצחה.

(מעובד: חן ארצי סרור, ynet, 20.5.24, חנוך דאום, ynet, 19.10.24)

א. הסבירו מהו ה"מודל הטקסי".

הדגימו באמצעות המודל הטקסי את התפקיד שממלאים הסטיקרים בתהליך ההנצחה.

הסבירו מה ניתן ללמוד מהמשמעות הסמלית והרגשית שהסטיקרים מבטאים. (10 נק')

ב. הסבירו מהי "תרבות גבוהה", מהי "תרבות עממית" ומהי "תרבות פופולרית".

הסבירו והדגימו כיצד תופעת הסטיקרים משקפת את ההבחנה בין תרבות "גבוהה" לתרבות "עממית" ו"פופולרית"?

הסבירו כיצד תופעת הסטיקרים מאפשרת ביטוי לשכול באופן ספונטני ואישי, לעומת ביטויים יותר מוסדיים ורשמיים. (10 נק')

פרק שלישי- שאלות עמ"ר ("תקשורת ודמוקרטיה")

ענו על שאלה אחת (1) מהשאלות (7-8). סה"כ 20 נקודות לפרק.

שאלה 7:

מגישת רדיו בארה"ב התפטרה בעקבות ריאיון עם ביידן (נשיא ארה"ב לשעבר) לקראת הבחירות בארה"ב. נודע כי צוות הקמפיין של נשיא ארצות הברית העביר למגישה מספר שאלות מוכנות, ששולבו בשיחה עימו לקראת הבחירות. בעקבות הפיטורים והתגובה הציבורית הנרחבת, תחנת הרדיו הפסיקה את ההתקשרות עם המגישה בטענה כי: "לא משמשים כשופר של ביידן או כל ממשל אחר". מנכ"לית תחנת הרדיו הוסיפה: "אישור מראש של השאלות מפר את העיסוק המקצועי שלנו ויכולתנו להישאר כלי תקשורת עצמאי שאינו מחויב לאף גורם".

המשך בעמוד הבא:

(מעובד: אתר N12, עמית אטיאס, 8.7.24)

יש הטוענים כי ארה"ב הינה מדינה דמוקרטית ולכן העיתונות חייבת להישאר עצמאית וחופשית. העיתונות אינה מחויבת לאף גורם ולכן תחנת הרדיו פעלה כראוי. מנגד, ניתן לטעון כי בעידן של ריבוי ערוצים כה משמעותי כבר לא מצופה מעיתונאי לשמור על אובייקטיביות בעבודתו העיתונאית.

הביעו דעתכם בעניין זה תוך שימוש בשני (2) מושגים מתוך תוכנית הלימודים.

בכתיבתכם הקפידו על הרכיבים הבאים:

א. טענה - הצגת העמדה בעניין בבירור.

ב. הנמקה - הצגת שני (2) נימוקים, הכוללים מושגים וידע (הדגישו את המושגים שבחרתם), שנלמדו בשיעורים שבעזרתם תבוסס טענתכם.

שאלה 8:

באמצעי התקשורת השונים פורסם כי גורמים בממשלה העלו הצעת חוק להפרטת תאגיד השידור הציבורי "כאן" (הפרטה=הליך בו מועבר או נמכר רכוש הכלל לידיים פרטיות והופך להיות רכוש פרטי). ההצעה עברה בכנסת בקריאה טרומית (=קריאה נוספת של חוק לפני הקריאה הראשונה שלו). על פי ההצעה, הערוץ הציבורי ייסגר בתום שנתיים מיום תחילתו של חוק זה. בנוסף, ייערך מכרז לבחירת גורמים פרטיים שיקבלו רישיון מהרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, לשם הפעלת שידורי טלוויזיה בערוצים שבהם משדר כיום התאגיד. הנושא עורר ויכוח ציבורי נרחב בעד ונגד סגירת הערוץ. (מעובד: מאתרים שונים 11/24)

יש הטוענים כי סגירת הערוץ משמעותה מכירת נכסים ששייכים לכלל הציבור בישראל והעברתם ישירות לבעלי הון פרטיים וזוהי למעשה פגיעה בדמוקרטיה הישראלית, בחופש הביטוי ובמגוון הקולות. מנגד, יש הטוענים כי בעידן של טלוויזיה רב ערוצית ואינטרנט נגיש, אין עוד צורך בשידור ציבורי למתן מענה לאוכלוסיות שונות.

הביעו את דעתכם בעניין זה תוך שימוש בשני (2) מושגים מתוך תוכנית הלימודים.

בכתיבתכם הקפידו על הרכיבים הבאים:

א. טענה - הצגת העמדה בעניין בבירור.

ב. הנמקה - הצגת שני (2) נימוקים, הכוללים מושגים וידע (הדגישו את המושגים שבחרתם), שנלמדו בשיעורים שבעזרתם תבוסס טענתכם.

המשך בעמוד הבא:

פרק רביעי - שאלות ידע קצרות

ענו על ארבע (4) מהשאלות (9-16). 5 נקודות לשאלה, סה"כ 20 נקודות לפרק.

"דמוקרטיה" – ענו על שתיים (2) מתוך השאלות 9-12:

9. הסבירו את אחת ה"מטאפורות" של התקשורת במדינה דמוקרטית.

10. הסבירו מהו "ברווז עיתונאי". הביאו דוגמא.

11. הסבירו את ההבדל בין "שידור מסחרי" ל"שידור ציבורי" על פי אחד המאפיינים : בעלות, מימון או פיקוח.

12. ציינו והסבירו אחד מ"עקרונות/ערכי הדמוקרטיה".

"תקשורת כתרבות" – ענו על שתיים (2) מתוך השאלות 13-16:

13. הסבירו את המושג תרבות כ"ארגז כלים".

הביאו דוגמה.

14. הסבירו את אחת מהתיאוריות הניאו מרקסיסטיות.

הביאו דוגמה לביקורת התקשורת על פי התיאוריה עליה כתבתם.

15. ציינו והסבירו שני (2) צרכים וסיפוקים שבני האדם מפיקים מהתקשורת, על פי תיאוריית "השימושים והסיפוקים".

16. ציינו והסבירו שני (2) מאפיינים של הפוסט מודרניזם.

הדגימו אחד מהם.

בהצלחה!